

Správa o azyle 2024

Zhrnutie

Správa o azyle 2024

Výročná správa o situácii v oblasti azylu
v Európskej únii

ZHRNUTIE

jún 2024

© Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA), 2024

Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA) ani iná osoba, ktorá koná v mene agentúry EUAA, nenesie zodpovednosť za možné použitie informácií obsiahnutých v tejto publikácii.

Fotografia na titulnej strane: iStock/[Halfpoint](#)

Luxemburg: Úrad pre vydávanie publikácií Európskej únie, 2024

PDF BZ-AH-24-001-SK-N ISBN 978-92-9403-979-8 ISSN 2600-3090 doi: 10.2847/134382

Reprodukcia je povolená len s uvedením zdroja. Na použitie alebo reprodukciu fotografií alebo iného materiálu, na ktorý sa nevzťahuje autorské právo agentúry EUAA, si treba vyžiadať povolenie priamo od držiteľa autorského práva.

Predslov

Prvýkrát od vzniku spoločného európskeho azylového systému (CEAS) čelila Európa výzve pomôcť takému vysokému počtu osôb žiadajúcich o ochranu. V roku 2023 sa počet žiadostí o azyl zvýšil na úrovne pripomínajúce utečeneckú krízu v rokoch 2015 až 2016. V skutočnosti však krajiny poskytli ochranu oveľa väčšiemu počtu osôb, keďže od začiatku ruskej invázie bolo okrem vyše 1,1 milióna žiadateľov o azyl v roku 2023 zaznamenaných viac ako 4,3 milióna osôb s poskytnutou dočasnou ochranou.

V tejto súvislosti prijatie Nového paktu o migrácii a azyle predstavovalo pre EÚ dôležitý mílnik v napredovaní v rámci jej jedinečného nadnárodného azylového systému. Tento úspech sa podarilo dosiahnuť vďaka politickej vôli, flexibilita a rozsiahlemu úsiliu na technickej úrovni, ktorého cieľom bolo doladiť konkrétne detaily dômyselného rámca. Pakt bude zohrávať kľúčovú úlohu pri zblížovaní postupov a umožní krajinám EÚ+ zvládnuť vysoký počet žiadateľov o azyl.

Povedzme si to však jasne – členské štáty budú musieť v nadchádzajúcich rokoch naďalej preukázať vytrvalosť. Je potrebné vynaložiť úsilie na riešenie existujúcich nevybavených prípadov, účinne spracovať zvýšený počet prichádzajúcich žiadostí a zabezpečiť ubytovanie pre žiadateľov o ochranu. Zároveň budú musieť orgány reštrukturalizovať svoje azylové a prijímacie systémy, aby sa zosúladiť so spoločnými postupmi, ktoré sú vymedzené v pakte. Je jasné, že si to bude vyžadovať ďalšie zdroje a podrobné vnútroštátne plány vykonávania.

Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA), ktorá už dva roky funguje s posilneným mandátom, bola naďalej významným aktérom v oblasti medzinárodnej ochrany v Európe tým, že v roku 2023 poskytovala nebývalú úroveň operačnej a technickej podpory a podpory v oblasti odbornej prípravy. Keďže v európskom azylovom systéme nastáva éra významného pokroku, dobre vybavená agentúra EUAA bude naďalej pomáhať pri zosúladovaní postupov v členských štátoch, zvyšovaní odborných znalostí a zlepšovaní schopnosti Európy poskytovať riešenia v oblasti ochrany.

Nina Gregori
výkonná riaditeľka
Agentúra Európskej únie pre azyl

Obsah

Obsah.....	5
Úvod.....	6
1. Globálny vývoj v oblasti azylu v roku 2023.....	7
2. Hlavný vývoj v oblasti azylu v Európskej únii v roku 2023.....	8
3. Fungovanie spoločného európskeho azylového systému.....	9
Rámček 1. Dočasná ochrana pre vysídlené osoby z Ukrajiny	9
3.1. Prístup ku konaniam.....	10
3.2. Dublinské konanie.....	12
3.3. Osobitné postupy na posúdenie potreby poskytnutia ochrany	13
3.4. Spracovanie žiadostí o azyl na prvom stupni.....	14
3.5. Spracovanie žiadostí o azyl na druhom alebo vyššom stupni.....	15
3.6. Prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu.....	16
3.7. Aspekty zaistenia týkajúce sa žiadateľov a bývalých žiadateľov	17
3.8. Prístup k informáciám	17
3.9. Právna pomoc a zastúpenie	18
3.10. Tlmočnicke služby	18
3.11. Informácie o krajine pôvodu	18
3.12. Stav bez štátnej príslušnosti v kontexte azylu.....	19
3.13. Obsah ochrany.....	20
3.14. Presídľovanie a prijímanie osôb z humanitárnych dôvodov.....	21
4. Deti a osoby s osobitnými potrebami v konaní o azyle.....	22
5. Podpora EUAA v roku 2023.....	24
Záverečné poznámky	26

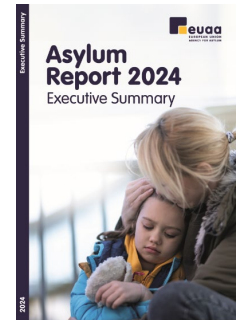
Úvod

Zhrnutie [Správy o azyle 2024: Výročná správa o situácii v oblasti azylu v Európskej únii](#) je zhrnutím kľúčového vývoja v oblasti medzinárodnej ochrany, ktorý je podrobne opísaný v hlavnej správe.

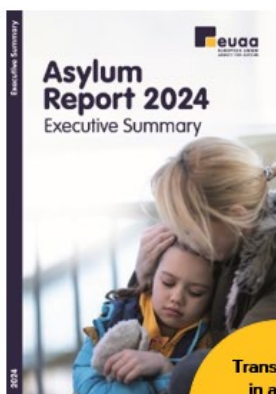
Zhrnutie je k dispozícii v [30 jazykoch](#) vrátane všetkých jazykov EÚ a albánčiny, arabčiny, macedónčiny, ruštiny, srbčiny, turečtiny a ukrajinčiny.

Informácie, ktoré sú uvedené v hlavnej správe, je možné filtrovať prostredníctvom rôznych používateľsky ústretových zdrojov:

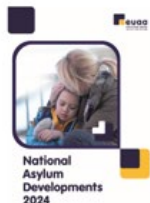
- [Národná databáza vývoja v oblasti azylu](#) predstavuje legislatívny, inštitucionálny a politický vývoj, ktorý je opísaný v správe. Aktualizácie možno vyhľadávať podľa krajiny, témy, roka a druhu vývoja. Tieto informácie sú takisto zhrnuté a uvedené v tabuľke podľa krajín a tematických oblastí v dokumente PDF.
- V správe sa predstavuje výber judikatúry na základe [databázy judikatúry EUAA](#). Hypertextové odkazy v texte privedú čitateľov ku konkrétnemu prípadu v databáze.
- Zdroje použité na vypracovanie správy o azyle sú uvedené v zozname odkazov na konci správy. Sú k dispozícii aj v samostatnom, podrobnom dokumente [Zdroje správy o azyle 2024](#), zoskupené podľa typu zdroja. Čitatelia môžu ľahko zistiť, či zdroje pochádzajú z európskych inštitúcií a agentúr, medzinárodných organizácií, vnútroštátnych orgánov, organizácií občianskej spoločnosti alebo think tankov a akademickej obce.

Additional resources to the Asylum Report 2024

Translations
in all EU
languages
and 7 non-EU
languages

1. Globálny vývoj v oblasti azylu v roku 2023

Potreba ochrany v roku 2023 naďalej rástla, pričom žiadna udalosť nebola katalyzátorom natoľko, ako ruská invázia na Ukrajinu, prevzatie moci Talibanom v Afganistane alebo pandémie COVID-19 v predchádzajúcich rokoch. Napriek tomu tieto krízy naďalej ovplyvňovali vývoj v roku 2023, ktorý sa vyznačoval novými a prebiehajúcimi konfliktmi, klimatickými otrasmami, geopolitickými nepokojmi, násilím a prenasledovaním, čo viedlo k úteku miliónov ľudí z ich domova.

Počet násilne vysídlených osôb v roku 2023 dosiahol historické maximum na úrovni viac ako 114 miliónov, pričom medzi kľúčové hotspoty vysídľovania patrili Afganistan, Konžská demokratická republika, krajiny Latinskej Ameriky a Karibiku, Mjanmarsko, Somálsko, Sudán a Ukrajina. Eskalácia konfliktu v pásme Gazy od októbra 2023 a súvisiaca humanitárna kríza výrazne zvýšili potreby ochrany v regióne.

V tejto súvislosti medzinárodné spoločenstvo pokračovalo v úsilí o vývoj riešení pre ľudí, ktorí potrebujú ochranu, často prostredníctvom spolupráce viacerých zainteresovaných strán a rastúcej rozmanitosti aktérov zapojených do poskytovania riešení. Výrazným príkladom takejto iniciatívy bol záväzok prijatý na druhom Globálnom fóre o utečencoch v decembri 2023. Vlády, medzinárodní aktéri, súkromný sektor a organizácie občianskej spoločnosti sa zaviazali vyčleniť viac ako 2,2 miliardy USD na konkrétne politiky a programy na podporu vysídleného obyvateľstva a hostiteľských krajín pre utečencov, a zaviazali sa presídliť 1 milión utečencov do roku 2030 a pomôcť ďalším 3 miliónom osobám prostredníctvom komunitného sponzorstva.

Zmena klímy a jej úloha pri spôsobovaní vysídľovania, ako aj vplyv zmeny klímy na utečencov a hostiteľské komunity, naďalej patrili medzi kľúčové témy diskurzu týkajúceho sa medzinárodnej ochrany. Pokračovali tiež diskusie o stave bez štátnej príslušnosti v kontexte azylu a vzájomného vzťahu medzi stavom bez štátnej príslušnosti a potrebou ochrany.

Keďže medzinárodné spoločenstvo sa naďalej zaoberá komplexnými aspektmi neustále sa meniacich modelov vysídľovania, zdá sa, že v posledných rokoch sa v diskurze a praxi v oblasti medzinárodnej ochrany čoraz viac prejavuje vedomie, že nútené vysídľovanie nie je len humanitárnym problémom, ale aj výzvou v oblasti vývoja. Väčšina utečencov na celom svete nielenže pochádza z nestabilného prostredia, ale do nestabilného prostredia aj uteká, pričom viac ako tri štvrtiny celosvetovo vysídlených osôb sú ubytované v krajinách s nízkymi a strednými príjmami. Humanitárno-rozvojovo-mierový prístup, ktorý je v posledných rokoch významnou súčasťou úsilia medzinárodného spoločenstva, presadzuje komplexné reakcie rôznych zainteresovaných strán vrátane podnikov, finančných inštitúcií a organizácií občianskej spoločnosti s cieľom využiť ich odborné znalosti na dosiahnutie riešení tohto vývoja.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-1-global-developments-field-asylum-2023>

2. Hlavný vývoj v oblasti azylu v Európskej únii v roku 2023

Európsky parlament a Rada dosiahli v decembri 2023 politickú dohodu o kľúčových legislatívnych nástrojoch Paktu o migrácii a azyle. To predstavovalo významný prelom v reforme spoločného európskeho azylového systému (CEAS), čím sa pripravila pôda na dokončenie nástrojov na vybavenie Európy funkčnou a modernou štruktúrou v oblasti migrácie a azylu.

V roku 2023 EÚ pokračovala v prijímaní opatrení na riešenie ničivých dôsledkov ruskej agresie na Ukrajine vrátane krokov na urýchlenie užšej spolupráce medzi medzinárodnými aktérmi a zavedenia nástrojov na podporu obnovy, rekonštrukcie a modernizácie Ukrajiny. Predĺženie dočasnej ochrany do marca 2025 poskytlo miliónom osôb s udelenou ochranou stabilitu a predvídateľnosť. Európska rada v decembri 2023 opätovne potvrdila európsky dlhodobý záväzok zaistiť mier, bezpečnosť a prosperitu v regióne a na základe odporúčania Európskej komisie rozhodla o začatí prístupových rokovaní s Ukrajinou.

Plak pretrvával na vonkajších hraniciach EÚ, kde sa zaznamenal najvyšší počet nelegálnych prekročení hraníc od roku 2016. Podľa údajov, ktoré zozbierala agentúra Frontex, bolo na vonkajších hraniciach EÚ zistených 385 000 nelegálnych prekročení hraníc, čo predstavuje nárast o 18 % v porovnaní s rokom 2022. V záujme riešenia tohto problému EÚ zaviedla iniciatívy na účinné riadenie svojich vonkajších hraníc prostredníctvom vyvažovania európskeho integrovaného riadenia hraníc, modernizácie existujúcich informačných systémov a ich interoperability a spolupráce s kľúčovými partnerskými krajinami na migračných trasách.

Na doplnenie dvoch akčných plánov na rok 2022 týkajúcich sa trás cez centrálnu Stredomorie a západný Balkán predložila Európska komisia v roku 2023 dva ďalšie akčné plány zamerané na trasy cez západnú Stredomorie, Atlantik a východnú Stredomorie. Európska komisia uznala, že približne 90 % ľudí, ktorí nelegálne prekračujú vonkajšie hranice EÚ, tak robí s pomocou pašerákov migrantov, a v novembri 2023 predložila nové legislatívne návrhy na prevenciu pašovania migrantov a boj proti nemu.

S cieľom podporiť riešenia orientované na ochranu na celom svete pokračovala EÚ v komplexnej a vzájomne prospešnej spolupráci s tretími krajinami. Činnosti v rámci vonkajšieho rozmeru migračnej a azylovej politiky EÚ zahŕňali úsilie o riešenie základných príčin neregulárnej migrácie, rozvoj legálnych spôsobov ochrany v Európe, poskytovanie podpory riešeniam ochrany v iných častiach sveta, boj proti prevádzkačským sieťam a spoluprácu s partnerskými krajinami v oblasti migrácie a riadenia hraníc.

Súdny dvor Európskej únie (SDEÚ) v rámci svojej úlohy, ktorou je zabezpečiť harmonizovaný výklad a uplatňovanie práva EÚ, vydal v roku 2023 viac ako [20 rozsudkov a uznesení](#), v ktorých sa vykladá viacero ustanovení systému CEAS, napríklad v témach súvisiacich s prístupom ku konaniu o azyle, dublinským konaním, účinným opravným prostriedkom v zrýchlených konaniach a zlúčením rodiny.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-2-major-developments-asylum-european-union-2023>

3. Fungovanie spoločného európskeho azylového systému

V dôsledku prudko rastúceho počtu ľudí, ktorí v Európe potrebujú ochranu, a preplnených vnútroštátnych systémov prijímania, krajiny EÚ+ v roku 2023 zaviedli legislatívne, politické a praktické iniciatívy na zvládnutie kolísajúcej situácie. Organizácie občianskej spoločnosti, UNHCR a iné medzinárodné organizácie zároveň vyjadrili obavy z niektorých postupov v rámci vnútroštátnych správnych orgánov v oblasti azylu a prijímania.

Rámček 1. Dočasná ochrana pre vysídlené osoby z Ukrajiny

Keďže vojenská agresia proti Ukrajine pokračovala aj v druhom roku, viac ako 4,3 milióna občanov z krajín mimo EÚ, ktorí opustili Ukrajinu, bolo naďalej hostených so štatútom dočasnej ochrany v krajinách EÚ+, ktoré zároveň predĺžili platnosť ochrany do marca 2025. V roku 2023 vydali krajiny EÚ+ viac ako 1 milión rozhodnutí, ktorými sa poskytla dočasná ochrana, pričom 99 % z nich dostali ukrajinskí štátni príslušníci. Od vysokých úrovní na začiatku vojny sa počet rozhodnutí o poskytnutí dočasnej ochrany znižoval a od leta 2023 zostal relatívne stabilný na nižšej úrovni.

Viacere krajiny EÚ+ umožnili zmenu postavenia dočasnej ochrany na povolenia na pobyt na účely zamestnania alebo zlúčenia rodiny. A niektoré krajiny rozšírili rozsah dočasnej ochrany na ukrajinských štátnych príslušníkov, ktorí sa v čase začiatku vojenskej agresie už nachádzali mimo Ukrajiny. Na rozdiel od toho iné krajiny začali zavádzať opatrenia na vymedzenie oprávnenosti na dočasnú ochranu.

Súdy tiež definovali kritériá oprávnenosti. Vo veci *Žiadateľ / Štátny sekretariát pre migráciu* švajčiarsky federálny správny súd [rozhodol](#), že dočasnú ochranu nemožno poskytnúť Ukrajincom, ktorí mali aj občianstvo EÚ/EZVO+. Ústavný súd v Rakúsku [potvrdil](#), že dočasná ochrana sa vzťahuje na ukrajinských štátnych príslušníkov, ktorí opustili krajinu krátko pred 24. februárom 2022, ale v zásade tam bývali. Správny súd v Mníchove v Nemecku vo veci *Žiadateľka / Imigračný úrad* (M 4 S 23.2442) rozhodol, že nezosobášení partneri osôb z Ukrajiny nemajú nárok na dočasnú ochranu. Súd dospel k rovnakému záveru vo veci M 4 K 23.2440. Toto posledné uvedené rozhodnutie zrušil Bavorský vyšší správny súd 31. októbra 2023 rozhodnutím vo veci 10 C 23.1793.

Zaviedli sa osobitné opatrenia vrátane štipendií a bezplatných jazykových kurzov na podporu sociálnej a ekonomickej integrácie osôb s poskytnutou dočasnou ochranou do hostiteľských spoločností. Vhodné ubytovanie a bývanie boli aj naďalej naliehavou témou, zatiaľ čo integrácia na trh práce sa vo všeobecnosti uľahčila. Avšak približne tri pätiny rozhodnutí o udelení dočasnej ochrany v EÚ+ v roku 2023 boli vydané ženám a dievčatám, viac ako štvrtina bola vydaná deťom, čo pre mnohé ukrajinské ženy predstavuje záťaž pri nástupe do zamestnania v hostiteľskej krajine. Okrem toho Ukrajinci boli často zamestnaní na menej kvalifikovaných pozíciách, čiastočne z dôvodu zdĺhavých postupov uznávania diplomov alebo kvalifikácií.

V záujme lepšieho pochopenia potrieb vysídlených osôb z Ukrajiny agentúra EUAA spolu s OECD pokračovali vo vykonávaní prieskumov o prichádzajúcich migrantoch z Ukrajiny. Na

základe výsledkov boli v **júni** a **októbri** 2023 uverejnené dva informačné listy. Okrem toho sa v správe „[Voices in Europe: Experiences, hopes and aspirations of forcibly displaced persons from Ukraine](#)“ (Hlasy v Európe: skúsenosti, nádeje a túžby násilne vysídlených osôb z Ukrajiny) analyzujú svedectvá z prvej ruky získané v rámci prebiehajúceho prieskumu a predstavujú prevládajúce témy, ktoré táto skupina obyvateľstva uvádza.

3.1. Prístup ku konaniam

V roku 2023 krajiny EÚ+ dostali viac ako 1,1 milióna žiadostí o medzinárodnú ochranu, čo bolo najviac od utečeneckej krízy v rokoch 2015 – 2016. V poslednom štvrtroku 2023 počet podaných žiadostí prekročil úroveň z roku 2016. Počet žiadostí podaných každý mesiac v roku 2023 bol takmer vždy vyšší ako v roku 2022 a viac ako 90 % tvorili žiadatelia, ktorí podali žiadosť po prvýkrát, rovnako ako v roku 2022.

Nemecko bolo na čele zoznamu z hľadiska počtu prijatých žiadostí (334 000, +45 % oproti roku 2022) a predstavovalo približne 30 % z celkového počtu. Ďalšie tri krajiny s najvyšším počtom žiadostí spoločne predstavovali 41 % žiadostí, pričom v každej z nich bol zaznamenaný rekordný počet žiadostí: Francúzsko (167 000 žiadostí, +7 % nárast), Španielsko (162 000, +38 %) a Taliansko (136 000, +63 %).

Pokiaľ ide o posudzovanie žiadostí o azyl v súvislosti s veľkosťou populácie, na čele zoznamu bol Cyprus s približne 13 000 podaných žiadostí na 1 milión obyvateľov. K ďalším krajinám, ktoré zaznamenali značný tlak v dôsledku prílevu žiadostí o azyl, patrili Rakúsko (6 500 na 1 milión obyvateľov), Grécko (6 200), Nemecko (4 000), Luxembursko (3 800), Bulharsko (3 500), Slovinsko a Švajčiarsko (po 3 400).

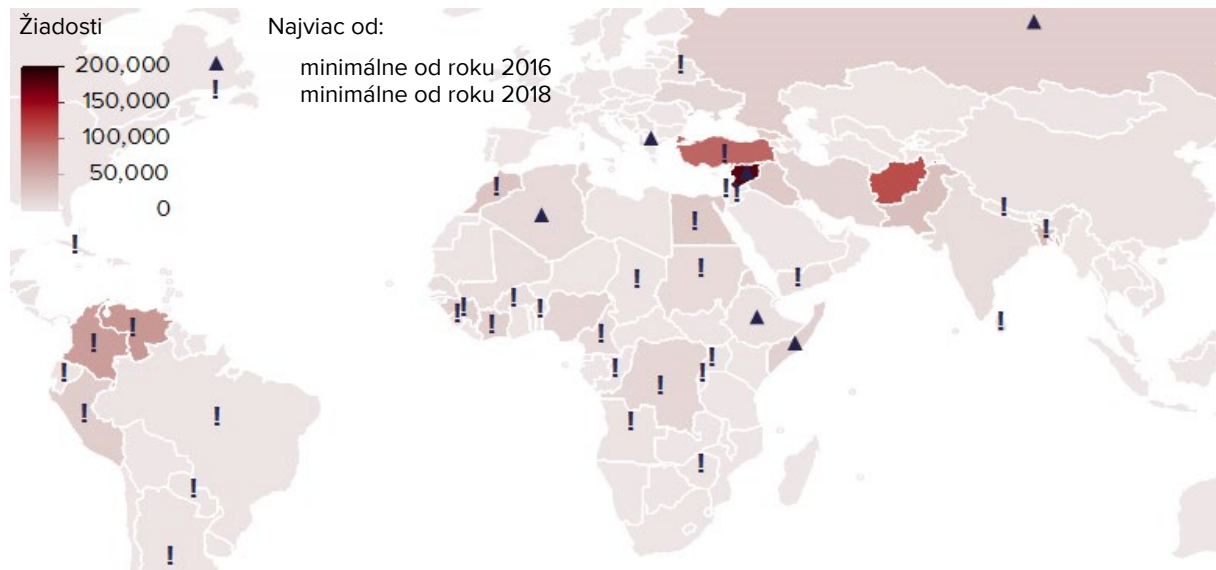
Najviac žiadostí o medzinárodnú ochranu podávali naďalej Sýrčania, Afganci a Turci, pričom predstavovali viac ako tretinu všetkých žiadostí podaných v krajinách EÚ+ (*pozri obrázok 1*). Štátni príslušníci Sýrie, ktorí tvorili približne jednu šestinú všetkých žiadateľov, podali 181 000 žiadostí, čo v porovnaní s rokom 2022 predstavuje nárast o 38 % a najvyššiu úroveň od roku 2016. S odstupom za nimi nasledovali Afganci so 114 000 žiadosťami, čo predstavuje 11 % pokles v porovnaní s predchádzajúcim rokom. Turci podali rekordný počet žiadostí (101 000) a udržali si pozíciu tretej najväčšej skupiny žiadateľov. V porovnaní s rokom 2022 ide o 82 % nárast, čo takmer prevyšuje počet žiadostí podaných Afgancami.

Rekordný počet žiadostí podali aj občania iných krajín vrátane Venezuelčanov a Kolumbijčanov, ktorí sa umiestnili na štvrtom a piatom mieste. Po eskalácii izraelsko-palestínskeho konfliktu v októbri 2023 Palestínčania požiadali o azyl v rekordných počtoch.

V roku 2023 krajiny EÚ+ naďalej pociťovali tlak na hraniciach a čelili výzvam súvisiacim s vysokým počtom prichádzajúcich osôb. Vplyvom ruskej invázie na Ukrajinu pretrvával tlak na vonkajšie východné hranice EÚ, zatiaľ čo krajiny v stredomorskom regióne zápasili s pokračujúcim príchodom migrantov po mori. Krajiny, ktoré zažili pohyby na balkánskej trase, zintenzívnili svoje úsilie o kontrolu hraníc. Tlak sa pociťoval aj v krajinách strednej Európy, v ktorých bol zaznamenaný nárast počtu žiadostí.

Obrázok 1. Žiadosti o medzinárodnú ochranu v krajinách EÚ+ podľa krajiny pôvodu, 2023

Poznámky: Údaje za Portugalsko za obdobie od októbra do decembra 2023 neboli k dispozícii. Hranice na mape neznamenajú oficiálnu podporu alebo akceptovanie Európskou úniou.

Zdroj: Údaje Systému včasného varovania a pripravenosti (EPS) agentúry EUAA k 1. februáru 2024.

V tejto súvislosti sa krajiny EÚ+ zamerali na zníženie neregulárnej migrácie do EÚ a jej predchádzanie, čo niekedy mohlo mať vplyv na účinný prístup na územie. V priebehu roka 2023 inštitúcie a agentúry EÚ, UNHCR a medzinárodné organizácie a organizácie občianskej spoločnosti podrobne preskúmali politiky a postupy súvisiace s poskytovaním účinného prístupu na územie a ku konaniu o azyle. Vyjadrili obavy týkajúce sa možného porušovania základných práv na vonkajších hraniciach a vyzvali vnútroštátne vlády, ako aj Európsku komisiu, aby zabezpečili dodržiavanie základných práv a dodržiavanie zásady zákazu vyhodenia alebo vrátenia (*non-refoulement*).

Niektoré krajiny zachovali výnimočný stav a uplatňovali pravidlá, ktoré umožňovali výnimky z riadneho postupu. Začali tiež investovať do využívania technológií na zachovanie bezpečnosti hraníc. Zvýšená pracovná záťaž vyplývajúca z vyššieho počtu žiadostí viedla mnohé krajiny k prispôbeniu postupov registrácie a podávania žiadostí, ako aj k prerozdeleniu ľudských zdrojov s cieľom riešiť nevybavené žiadosti.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-31-access-procedures>

3.2. Dublinské konanie

V roku 2023 sa Európska komisia a krajiny EÚ+ zamerali na zvýšenie účinnosti dublinského nariadenia III. Členské štáty začali uplatňovať praktické riešenia vymedzené v pláne na zlepšenie vykonávania transferov podľa dublinského nariadenia III (dublinský plán), ktorý bol schválený krajinami EÚ+ na zasadnutí strategického výboru pre prisťahovalectvo, hranice a azyl (SCIFA)

29. novembra 2022.

Takéto praktické riešenia zahŕňali napríklad nábor a školenie zamestnancov, revíziu pracovných postupov a štandardných operačných postupov a začatie alebo pokračovanie v iniciatívach digitalizácie. Agentúra EUAA uverejnila aktualizované odporúčania týkajúce sa [vykonávania dublinských transferov](#) a [zlúčenia rodiny v rámci dublinského konania](#) a zverejnila informačné listy s aktuálnymi informáciami o dublinských transferoch.

Rôzne opatrenia priniesli sľubné výsledky, zlepšenie komunikácie medzi dublinskými jednotkami, prekonanie prekážok pri vykonávaní dublinských transferov, zvýšenie zdrojov s cieľom umožniť zlepšenie dublinských konaní a posilnenie súladu s právom EÚ a súdnymi rozhodnutiami. Európska komisia predstavila niekoľko osvedčených postupov z krajín EÚ+ v [pracovnom dokumente](#), ktorý bol zverejnený koncom roka 2023.

Mnohé dublinské jednotky zostali v roku 2023 pod tlakom z dôvodu rastúceho počtu žiadateľov. Agentúra EUAA v rámci svojich operačných plánov poskytovala podporu dublinským jednotkám vo viacerých členských štátoch. Vplyv invázie na Ukrajinu na dublinské jednotky sa v porovnaní s rokom 2022 znížil, ale naďalej ovplyvňoval úlohy a pracovné zaťaženie v mnohých jednotkách.

Súdny dvor Európskej únie vydal niekoľko prejudiciálnych rozhodnutí týkajúcich sa výkladu nariadenia Dublin III, podobne ako v predchádzajúcich rokoch. Mnohé krajiny EÚ+ poznamenali, že vykonávanie niektorých z týchto rozsudkov – napríklad [spojené veci C-323/21, C-324/21 a C-325/21](#) – vyvolalo ďalšie praktické otázky a diskusie v rámci kontaktného výboru Európskej komisie alebo sietí agentúry EUAA poskytli užitočné platformy na hľadanie riešení týchto výziev.

Podľa predbežných údajov, ktoré si pravidelne vymieňa EUAA s 29 krajinami EÚ+, bolo v reakcii na odoslané dožiadania podľa dublinského nariadenia v roku 2023 vydaných 176 000 rozhodnutí. V porovnaní s rokom 2022 to predstavuje nárast o 8 %, čo viedlo k najvyššiemu ročnému celkovému počtu minimálne od roku 2016. Počet mesačných dublinských rozhodnutí bol v období od júla do novembra 2023 trvalo nad hranicou 14 000 v dôsledku nárastu počtu žiadostí o azyl v krajinách EÚ+ v rovnakom období.

Celkovo bol ročný pomer medzi prijatými rozhodnutiami o dožiadaniach podľa dublinského nariadenia a podanými žiadosťami o azyl 15 %, teda podobný ako v roku 2022. Hoci sa niektoré rozhodnutia o dožiadaniach podľa dublinského nariadenia týkali prípadov zlúčenia rodiny, stabilný pomer rozhodnutí a žiadostí naznačuje, že v roku 2022 sa zvýšil počet žiadateľov o azyl, ktorí sa presunuli z prvej krajiny príchodu do inej krajiny, aby podali novú žiadosť (tzv. sekundárne pohyby), čo malo vplyv na celkové zaťaženie azylovými prípadmi.

Na úrovni jednotlivých krajín Nemecko a Francúzsko v reakcii na ich žiadosti naďalej prijímali väčšinu rozhodnutí, čo spoločne predstavuje približne tri pätiny celkového počtu takýchto rozhodnutí v krajinách EÚ+. Podobne ako v predchádzajúcich rokoch najviac rozhodnutí o

dožiadaniach podľa dublinského nariadenia vydalo celkovo Taliansko. Na druhom mieste sa však po prvýkrát v histórii ocitlo Chorvátsko, ktoré vydalo takmer trojnásobok rozhodnutí v porovnaní s predchádzajúcim rokom.

V roku 2023 bola miera prijatia 72 % v prípade rozhodnutí v reakcii na dožiadania podľa dublinského nariadenia, čo znamená podiel kladných rozhodnutí (výslovne alebo implicitne) v prípade žiadosti zo všetkých vydaných rozhodnutí. To bolo o 12 percentuálnych bodov viac ako v roku 2022, čo je najviac od roku 2017.

Počet dublinských transferov, ktoré boli realizované (15 000), zostal v porovnaní s rokom 2022 stabilný, ale stále výrazne pod úrovňou pred pandemiou ochorenia COVID-19 (o viac ako dve pätiny menej ako v roku 2019). Vykonávanie dublinských transferov čiastočne sťažovalo zvýšené zaťaženie azylových a prijímacích orgánov spôsobené prudkým nárastom počtu neregulárnych príchodov počas celého roka.

Článok 17 ods. 1 nariadenia Dublin III sa uplatnil približne 7 500-krát v roku 2023, pričom sa zvýšil o tri pätiny od roku 2022 na najvyšší počet za päť rokov. Článok 17 ods. 1 je diskrečné ustanovenie, ktoré umožňuje členskému štátu preskúmať žiadosť o medzinárodnú ochranu podanú štátnym príslušníkom tretej krajiny alebo osobou bez štátnej príslušnosti, aj keď za takéto preskúmanie nie je zodpovedný podľa kritérií stanovených v nariadení.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-32-dublin-procedure>

3.3. Osobitné postupy na posúdenie potreby poskytnutia ochrany

Počas posudzovania žiadostí o medzinárodnú ochranu na prvom stupni môžu členské štáty za určitých okolností použiť osobitné postupy, napríklad zrýchlený postup, konania na hraniciach alebo prednostné konania, pričom musia dodržiavať základné zásady a záruky stanovené v práve EÚ.

Legislatívny vývoj týkajúci sa konaní na hraniciach v roku 2023 siahahal od návrhov na zavedenie postupu po prvýkrát až po zmeny podmienok uplatňovania postupu a po príslušný súd na preskúmanie odvolaní. Niekoľko krajín EÚ+ zmenilo a doplnilo svoje zoznamy [bezpečných krajín pôvodu](#) a označení za bezpečné tretie krajiny, zatiaľ čo iné začali pracovať na prijatí takýchto zoznamov. Vo veci postúpenej gréckou Štátnou radou týkajúcej sa označenia Turecka za bezpečnú tretiu krajinu Súdny dvor v roku 2023 naďalej nerozhodol, zatiaľ čo ESLP poskytol predbežné opatrenia žiadateľom, v prípade ktorých sa Turecko považovalo za bezpečnú tretiu krajinu.

Žiadosti podané po sekundárnych pohyboch naďalej viedli k rozhodnutiam o neprípustnosti a očakávalo sa, že SDEÚ v roku 2024 rozhodne o spracovaní žiadostí podaných osobami, ktoré získali medzinárodnú ochranu v inom členskom štáte, ale nemôžu byť presunuté späť z dôvodu rizika neľudského alebo ponižujúceho zaobchádzania.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-33-special-procedures-assess-protection-needs>

3.4. Spracovanie žiadostí o azyl na prvom stupni

Krajiny EÚ+ prijali viacero opatrení v reakcii na zvýšený počet žiadostí o medzinárodnú ochranu. V niektorých prípadoch sa navrhli legislatívne zmeny na ďalšie urýchlenie konania o azyle, pričom sa zaviedli nové pracovné metódy, politiky určovania priorít a nábor ďalších zamestnancov s cieľom maximalizovať počet prijatých rozhodnutí. Členské štáty tiež vyskúšali zmeny v postupe s cieľom skrátiť dĺžku osobného pohovoru. Niektoré krajiny EÚ+ zaviedli nové informačné systémy alebo začali projekty na digitalizáciu svojich systémov. Rozhodujúce orgány nadviazali na skúsenosti získané z predchádzajúcich iniciatív posudzovania kvality, poskytli zamestnancom väčšiu odbornú prípravu a začali nové procesy preskúmania kvality v prípade postupov a rozhodnutí na prvom stupni.

Mimovládne organizácie naďalej vyjadrili obavy v súvislosti s oneskoreniami pri plánovaní osobných pohovorov, nedostatočnou odbornou prípravou úradníkov vykonávajúcich pohovory a dĺžkou konaní o azyle. UNHCR tiež vyjadril svoje stanovisko k externalizácii konaní o azyle, keďže v roku 2023 niektoré členské štáty zvážili transfer žiadateľov o azyl do tretích krajín na účely spracovania ich žiadostí o azyl. Využívanie umelej inteligencie pri migrácii bolo takisto identifikované ako téma, ktorá vyvoláva obavy.

Rozhodnutia a uzavretie prípadov na prvom stupni

V roku 2023 vydali krajiny EÚ+ približne 677 000 rozhodnutí na prvom stupni, čo je najviac od roku 2017. Už druhý rok po sebe vydalo najviac rozhodnutí spomedzi krajín EÚ+ Nemecko (približne 219 000, čo predstavuje tretinu celkového počtu rozhodnutí v EÚ+). S odstupom nasledovalo Francúzsko (133 000) a Španielsko (90 000). Tieto tri krajiny spoločne vydali dve tretiny všetkých rozhodnutí na prvom stupni. Trendy sa však líšili: zatiaľ čo Nemecko zaznamenalo najväčší absolútny nárast v prijímaní rozhodnutí spomedzi krajín EÚ+ v porovnaní s rokom 2022 (+21 000), v Španielsku bol zaznamenaný opačný trend (-13 000). Medzitým zostalo rozhodovanie vo Francúzsku stabilné.

Už tretí rok po sebe bolo najviac rozhodnutí vydaných na základe žiadostí podaných Sýrčanmi (132 000 rozhodnutí) a Afgancami (89 000 rozhodnutí), ktoré spoločne predstavujú tretinu všetkých rozhodnutí v rámci EÚ+. Výrazné absolútne zvýšenia počtu vydaných rozhodnutí boli zaznamenané aj v prípade štátnych príslušníkov: Turecka (38 000 na prvom stupni), Venezuely (45 000), Maroka (16 000), Gruzínska (23 000), Ruska (10 000), Konžskej demokratickej republiky (11 000), Eritrey (12 000) a Ukrajiny (10 000).

Rozhodnutia o žiadostiach o azyl sú len jedným zo spôsobov, ako uzavrieť azylový prípad. Prerušenia a iné uzavretia prípadov takisto prispievajú k celkovému zníženiu počtu prípadov na prvom stupni. V roku 2023 teda celkový počet prípadov opúšťajúcich azylový systém na prvom stupni (v rámci kombinácie rozhodnutí na prvom stupni, prerušení po stiahnutí a iných druhov ukončenia) tiež dosiahol najvyššiu úroveň v priebehu šiestich rokov (približne 863 000).

S cieľom presne zobrazíť úroveň tlaku na vnútroštátne azylové systémy by sa počet podaných žiadostí (prílev) mal porovnať so všetkými uzatvorenými prípadmi (odlev). Z toho vyplýva, že rozdiel medzi prílevom žiadostí o medzinárodnú ochranu a odlevom prípadov, ktoré opustili azylový systém na prvom stupni, sa naďalej zväčšoval a bol najväčší za 5 rokov. Inými slovami, v roku 2023 azylový systém na prvom stupni absorboval približne o 280 000 prípadov viac, než sa mu podarilo spracovať. To znamenalo nárast kumulácie prípadov o 66 % od roku 2022,

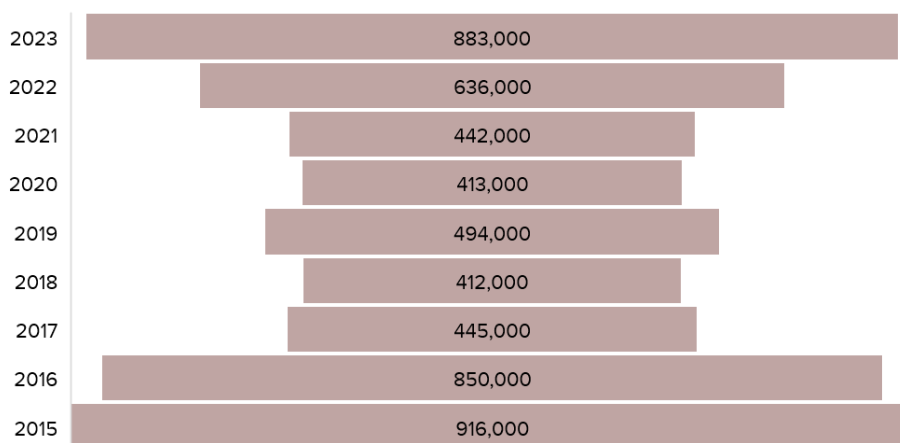
čo prispelo k pokračovaniu trendu viditeľného od polovice roku 2021, keď prílev neustále prevyšoval odlev.

Prebiehajúce konania na prvom stupni

Neustále sa prehĺbujúci rozdiel medzi počtom žiadostí a uzavretých prípadov viedol k najvyššiemu počtu prebiehajúcich prípadov za posledných 8 rokov, ktorý je druhý najvyšší po úrovni zaznamenatej v roku 2015 (pozri obrázok 2).

Na konci roka 2023 približne 883 000 prípadov čakalo na rozhodnutie v prvom stupni (nárast o dve pätiny od konca roka 2022). Prípady sa týkali osôb s rôznymi občianstvami, ich najväčší počet sa však týkal Sýrčanov a Turkov. Polovica všetkých prípadov v krajinách EÚ+ prebiehala viac ako 6 mesiacov.

Obrázok 2: Počet prebiehajúcich konaní na prvom stupni v krajinách EÚ+ na konci roka, 2015 – 2023

Poznámka: Údaje za Portugalsko za obdobie od októbra do decembra 2023 neboli k dispozícii.

Zdroj: Údaje agentúry EUAA o EPS k 1. februáru 2024.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-34-processing-asylum-applications-first-instance>

3.5. Spracovanie žiadostí o azyl na druhom alebo vyššom stupni

V roku 2023 sa vývoj na druhom stupni sústredil na právo na prístup k odvolaciemu konaniu a na príslušné orgány, ktoré by mali preskúmať odvolanie v závislosti od okolností. Rozsah odvolaní v prípadoch medzinárodnej ochrany (vrátane požiadavky poskytnúť *ex nunc* posúdenie aj skutočností aj odsekov zákona) a odkladný účinok odvolania boli predmetom legislatívnych zmien a súdneho preskúmania. Niektoré krajiny posilnili svoje právne predpisy týkajúce sa práva na vypočutie pred odvolacím orgánom a viaceré rozsudky zvýraznili dôležitosť tejto procesnej záruky pri odvolaní. Okrem toho súdy zdôraznili potrebu zabezpečiť, aby sa pri odvolaní mohol poskytnúť tlmočník, vyšetrovateľ alebo sudca rovnakého pohlavia.

Ako každý rok, odvolacie orgány pozastavili posudzovanie prípadov odvolania pre osobitné profily žiadateľov (napríklad pre žiadateľov z pásma Gazy a Sudánu) z dôvodu prebiehajúcich udalostí. Krajiny tiež aktualizovali usmernenia na základe vývoja v krajinách pôvodu.

Vnútroštátne orgány znepokojovala dĺžka konania o odvolaní v azylových veciach, pričom organizácie občianskej spoločnosti naliehali na viaceré krajiny EÚ+, aby vydali rozhodnutie v primeranej lehote. Digitalizácia odvolaní v prípadoch medzinárodnej ochrany pokračovala počas celého roka 2023 prostredníctvom výpočtí na diaľku.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-35-processing-asylum-applications-second-or-higher-instances>

3.6. Prijímanie žiadateľov o medzinárodnú ochranu

Výzvy z predchádzajúcich rokov v súvislosti s prijímaním žiadateľov o medzinárodnú ochranu pokračovali aj v roku 2023. Prijímacie orgány vo väčšine krajín EÚ+ sa stále zaoberali otázkou zabezpečenia vhodného ubytovania pre každého žiadateľa, keďže medzinárodné organizácie, vnútroštátne inštitúcie pre ľudské práva, ombudsmani a organizácie občianskej spoločnosti často podávali správy o bezdomovectve, núdzi alebo nevyhovujúcich životných podmienkach a nedostatku podporných služieb. Situácia mala naďalej negatívny vplyv na žiadateľov s osobitnými potrebami a zraniteľnými skupinami, ako sú deti, ženy, žiadatelia LGBTIQ alebo žiadatelia s telesným a duševným postihnutím (*pozri oddiel 4*). Súdny boli často vyzývané, aby zabezpečili prístup k materiálным podmienkam prijímania a dôstojným podmienkam pre všetkých žiadateľov.

Popri riešení naliehavých potrieb pokračovali vnútroštátne orgány vo viacerých krajinách v hľadaní štrukturálnych riešení na zabezpečenie flexibilných a udržateľných systémov prijímania. To zahŕňalo napríklad zmeny inštitucionálneho usporiadania, štruktúry financovania a dohôd o spolupráci s inými zainteresovanými stranami. Environmentálna udržateľnosť zariadení získala väčší význam, keďže prijímacie systémy museli čeliť zvýšenému dopytu a vyšším nákladom na energiu, ako sa podrobne uvádza v osobitnej [aktualizovanom opise situácie](#) vypracovanom agentúrou EUAA.

Tlak na systém prijímania bol spúšťačím faktorom preskúmania a prísnejšieho uplatňovania pravidiel týkajúcich sa nároku na podmienky prijímania. Zmeny právnych predpisov vo všeobecnosti objasnili ukončenie prijímania. Rovnako ako v predchádzajúcich rokoch, odlev z prijímacích centier často stagnoval alebo sa dokonca spomalil, keďže osoby s udelenou medzinárodnou ochranou čelili problémom pri hľadaní vlastného ubytovania na súkromnom trhu. Cieľom politických návrhov je uľahčiť tento prechod a umožniť rýchlejší prístup na trh práce.

Hoci problémy budú pravdepodobne pretrvávať, vnútroštátne orgány musia naďalej hľadať flexibilné a udržateľné riešenia v oblasti prijímania, aby sa účinne prispôsobili meniacim sa počtom a profilom žiadateľov a osôb ubytovaných v prijímacích zariadeniach.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-36-reception-applicants-international-protection>

3.7. Aspekty zaistenia týkajúce sa žiadateľov a bývalých žiadateľov

V roku 2023 medzinárodné, európske a vnútroštátne monitorovacie a súdne inštitúcie naďalej pozorne sledovali postupy a podmienky vo väzbe. Zintenzívnila sa verejná diskusia o zadržiavaní osôb, ktoré prichádzajú neregulárnym spôsobom, na hraniciach a o ich možnosti využiť konanie o azyle alebo získať poradenstvo a právne konzultácie. Medzinárodné organizácie a organizácie občianskej spoločnosti často označovali podmienky zadržiavania na hraniciach za alarmujúce. EŠLP vydal rozhodnutia o prípadoch z predchádzajúcich rokov, v ktorých odsúdil tieto podmienky a postupy na hraniciach. EŠLP a vnútroštátne súdy tiež rozhodli proti zadržaniu žiadateľov s osobitnými potrebami, najmä detí.

Krajiny EÚ+ zvyčajne rozšírili dôvody na zadržanie cudzincov vrátane žiadateľov o medzinárodnú ochranu a zvýšili možnú dĺžku zadržania imigrantov. Legislatívne zmeny v niektorých krajinách zahŕňali možnosť zadržať žiadateľa, ktorému hrozí útek, kým sa očakáva transfer do inej krajiny EÚ+ podľa dublinského nariadenia III.

Medzi kľúčové témy politických diskusií patrilo zaistenie cudzincov pred návratom, uplatňovanie zásady *zákazu vyhostenia alebo vrátenia* v takýchto prípadoch a skutočná možnosť vykonávať rozhodnutia o návrate. Tieto oblasti sa vo veľkej miere odrazili aj v judikatúrnom vývoji v roku 2023.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-37-aspects-detention-involving-asylum-applicants-and-former-applicants>

3.8. Prístup k informáciám

Vnútroštátne orgány a iné zainteresované strany sa naďalej usilovali o to, aby boli informácie dostupné ľahšie a v rôznych formátoch a jazykoch. Niektoré krajiny vypracovali prispôsobené informácie pre konkrétne cieľové skupiny, napríklad maloletých žiadateľov a vysídlené osoby z Ukrajiny.

Niektoré krajiny začali informačné kampane zamerané na odrádzanie štátnych príslušníkov z krajín s nízkou mierou uznaných žiadostí o azyl od vykonávania nebezpečných ciest do EÚ len preto, aby ich žiadosť bola zamietnutá. Iné sa zamerali na zvýšenie informovanosti medzi zamietnutými žiadateľmi o možnosti dobrovoľného návratu do krajiny pôvodu.

Po niekoľkých rokoch práce EUAA uviedla do prevádzky nový komplexný portál [Let's Speak Asylum](#) (Na slovíčko o azyle), na ktorom sú zainteresovaným stranám, ktoré sa zaoberajú poskytovaním informácií v azylovom systéme, k dispozícii odporúčané metodiky a praktické nástroje.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-38-access-information>

3.9. Právna pomoc a zastúpenie

V roku 2023 krajiny EÚ+ pokračovali v úsilí o zlepšenie prístupu k právnej pomoci a jej kvality vo všetkých fázach konania o azyle. Vývoj zahŕňal inštitucionálne zmeny, špecializovanú odbornú prípravu pre poskytovateľov a zmenu kritérií oprávnenosti pracovať ako poskytovateľ právnej pomoci v oblasti medzinárodnej ochrany.

Napriek tomu boli zaznamenané problémy s prístupom k právnej pomoci, najmä na hraniciach alebo vo väzbe. Na rôznych fórach sa napríklad hovorilo o nedostatočnej komunikácii s právnikom a o nedostatočne účinnom práve na právnu pomoc pre žiadateľov o azyl vo väzbe. Niektoré krajiny zmenili vnútroštátne ustanovenia s cieľom posilniť právo zaistených žiadateľov o azyl, aby boli v kontakte s rodinnými príslušníkmi, právnymi poradcami a príslušnými organizáciami.

Keďže vysídlené osoby naďalej prichádzajú z Ukrajiny, niektoré krajiny EÚ+ pokračovali v poskytovaní právnych informácií o konaní o dočasnej ochrane a pomoci pri ňom.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-39-legal-assistance-and-representation>

3.10. Tlmočnicke služby

V roku 2023 vnútroštátne orgány, súdy a tribunály, organizácie občianskej spoločnosti a poskytovatelia služieb vynaložili úsilie na zlepšenie prístupu k tlmočeniu v konaniach o azyle a systéme prijímania a jeho zvýšenie kvality. V krajinách EÚ+ viedol nárast počtu žiadostí k čoraz väčšej potrebe tlmočenia. V niektorých krajinách, v ktorých profily žiadateľov zostali podobné ako v predchádzajúcich rokoch, sa neobjavili žiadne významné nové potreby. V krajinách, ktoré dostali žiadateľov s rôznymi profilmi, boli však zistené ďalšie problémy, pokiaľ ide o zabezpečenie účinných tlmočnických služieb. Celkovo nedostatky v určitých jazykoch, nedostupnosť tlmočenia pre určité služby a heterogénne normy naďalej ovplyvňovali procesné práva žiadateľov a prístup k službám, ako je zdravotná starostlivosť.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-310-interpretation-services>

3.11. Informácie o krajine pôvodu

Kľúčový vývoj v oblasti tvorby informácií o krajine pôvodu v roku 2023 sa sústredil na zlepšenie metódik, a to aj prostredníctvom štandardizácie podávania správ; posilnenie spolupráce prostredníctvom dvojstranných, medzinárodných a európskych rámcov, ako aj s organizáciami občianskej spoločnosti; zvýšenie dostupnosti informácií o krajine pôvodu prostredníctvom zverejňovania správ a

zdrojov; a rozšírenie rozsahu informácií prostredníctvom podrobnejšieho rozpracovania konkrétnych oblastí.

Podobne ako v predchádzajúcich rokoch sa jednotky pre informácie o krajine pôvodu naďalej zameriavali na niektoré z najčastejších krajín pôvodu žiadateľov o azyl v Európe, konkrétne na Afganistan, Sýriu a Irak. Krajiny EÚ+ sledovali aj vývoj v Latinskej Amerike, keďže záujem o tento región sa zvýšil. Po ruskej invázii na Ukrajinu sa výrazne zvýšila potreba informácií o krajine pôvodu týkajúcich sa bezpečnostnej situácie v Rusku a na Ukrajine. Tento trend pretrvával aj v roku 2023 a národné jednotky pre informácie o krajine pôvodu v rámci možností vytvorili výstupy o týchto dvoch krajinách, a to aj po vyšetrovacích misiách.

Medzi hlásené problémy v oblasti tvorby informácií o krajine pôvodu patrili nedostatok zamestnancov, nedostatočná dostupnosť informácií o najnovšom vývoji v dôsledku konfliktu, obavy o bezpečnosť a obmedzený prístup do krajín s autoritárskou vládou a nárast naliehavých žiadostí, ktoré zaťažujú dostupné zdroje.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-311-country-origin-information>

3.12. Stav bez štátnej príslušnosti v kontexte azylu

V kontexte azylu môže mať stav bez štátnej príslušnosti vplyv na postup rozhodovania o žiadosti o medzinárodnú ochranu a na procesné záruky žiadateľa. V roku 2023 zostala otázka stavu bez štátnej príslušnosti dôležitou témou programu EÚ. Bolo to tak najmä preto, lebo úvahy týkajúce sa stavu bez štátnej príslušnosti boli v roku 2023 relevantné pre dve hlavné oblasti konfliktu, konkrétne pre Palestínu a Ukrajinu.

V roku 2023 osoby bez štátnej príslušnosti podali v krajinách EÚ+ približne 2 300 žiadostí o azyl, čo je v súlade s rokom 2022. V priebehu roka bolo na prvom stupni vydaných o niečo viac ako 1 200 rozhodnutí žiadateľom bez štátnej príslušnosti v krajinách EÚ+. Miera uznania žiadateľov bez štátnej príslušnosti bola v roku 2023 53 %, čo je relatívne podobné ako v posledných rokoch, ale oveľa menej ako počas utečeneckej krízy v rokoch 2015 – 2016 (keď bolo takmer 9 z 10 rozhodnutí kladných). Na konci roka 2023 bolo na prvom stupni prebiehajúcich 1 900 konaní týkajúcich sa žiadateľov bez štátnej príslušnosti.

Viacere zmeny právnych predpisov boli zamerané na zvýšenie miery uznávania a zabezpečenie ochrany práv osôb bez štátnej príslušnosti vrátane žiadateľov o azyl bez štátnej príslušnosti a osôb s postavením medzinárodnej ochrany, ako aj ich detí. Na pozadí pozitívneho vývoja organizácie občianskej spoločnosti zdôraznili, že je potrebné vykonať viac práce na identifikácii a plnej ochrane práv osôb bez štátnej príslušnosti.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-312-statelessness-context-asylum>

3.13. Obsah ochrany

Obsah ochrany sa vzťahuje na práva, na ktoré majú osoby, ktorým sa poskytla určitá forma ochrany, nárok v krajine azylu, ako aj na súvisiace povinnosti. Ochrana sa poskytuje, keď žiadatelia dostanú kladné rozhodnutie o priznaní postavenia utečenca alebo postavenia osoby s doplnkovou ochranou (označované aj ako postavenia harmonizované na úrovni EÚ). Miera uznaných žiadostí sa vzťahuje na počet kladných výsledkov vyjadrená ako percentuálny podiel celkového počtu rozhodnutí o žiadostiach o medzinárodnú ochranu. Hoci vnútroštátne formy ochrany poskytujú štátnym príslušníkom tretích krajín postavenie osoby s ochranou, tieto postavenia, ktoré nie sú harmonizované vo všetkých krajinách EÚ+, spravidla nie sú zahrnuté do výpočtu miery uznaných žiadostí.

V roku 2023 sa miera uznávania na prvom stupni v prípade foriem ochrany regulovaných v EÚ vyšplhala na 43 %, pričom sa zvýšila už tretí rok po sebe. Išlo o najvyššiu mieru od roku 2016 (keď sa v 57 % rozhodnutí priznalo postavenie utečenca alebo doplnková ochrana). Nárast bol spôsobený najmä zvýšenou mierou uznávania pre Afgancov, Iračanov, Palestínčanov a Ukrajincov a väčším počtom rozhodnutí vydaných Sýrčanom. Celkovo 54 % všetkých kladných rozhodnutí priznalo postavenie utečenca a 46 % priznalo doplnkovú ochranu.

Okrem štatútov upravených EÚ stojí za zmienku, že viac ako štvrtina záporných rozhodnutí o štatútoch upravených EÚ poskytovala vnútroštátnu formu ochrany, ktorá umožňovala pobyt z humanitárnych dôvodov.

Medzi národnosti s najvyššou mierou uznania v roku 2023 patrili Sýrčania (94 %), Ukrajinci (92 %), Palestínčania (87 %), Jemenčania (84 %), Eritrejčania (83 %) a Bielorusi (81 %).

Rozsah a kvalita práv a služieb poskytovaných osobám, ktorým sa poskytla ochrana, formujú vyhliadky na ich účinnú integráciu do hostiteľskej spoločnosti. V roku 2023 boli legislatívne a politické zmeny zamerané na zlúčenie rodín a vnútroštátne formy ochrany, zatiaľ čo niektoré krajiny EÚ+ pokračovali vo vypracúvaní integračných politík a stratégií prispôbených spoločným profilom osôb s udelenou ochranou v príslušných krajinách s podporou organizácií občianskej spoločnosti. Viaceré iniciatívy sa zameriavali na uľahčenie administratívnych postupov, ktoré osoby s udelenou ochranou využívajú na prístup k súvisiacim právam.

Pri príležitosti 20. výročia nadobudnutia účinnosti smernice o zlúčení rodín boli vydané publikácie a odporúčania na zlepšenie jej vykonávania. Súdny dvor a vnútroštátne súdy pokračovali v poskytovaní usmernení o jej praktickom uplatňovaní, pričom objasnili súvisiace pravidlá týkajúce sa jej rozsahu pôsobnosti a kritérií.

Viaceré iniciatívy boli zamerané na stanovenie alebo úpravu pravidiel a kritérií pre vnútroštátne formy ochrany. S cieľom vyhnúť sa právnej neistote niektoré krajiny EÚ+ udelili povolenia na pobyt na základe humanitárnych alebo zdravotných dôvodov v snahe zabezpečiť najlepší záujem dieťaťa alebo zásadu nenavracania (tzv. *non-refoulement*).

Mnohé integračné iniciatívy sa v roku 2023 prirodzene zameriavali na osoby s poskytnutou dočasnou ochranou vrátane podpory prístupu k vzdelávaniu a jazykovej odbornej príprave. Organizácie občianskej spoločnosti zohrávali kľúčovú úlohu pri poskytovaní relevantných služieb a dopĺňaní úsilia orgánov na úrovni komunity.

Medzi uvádzanými problémami sa zaznamenalo, že obmedzené alebo chýbajúce alternatívy sociálneho bývania a nedostatok lacného bývania na miestnych trhoch vytvorili prekážky pri hľadaní ubytovania pre osoby s udelenou medzinárodnou ochranou .

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-313-content-protection>

3.14. Presídľovanie a prijímanie osôb z humanitárnych dôvodov

Krajiny EÚ+ sa snažili splniť svoje záväzky v oblasti presídľovania v roku 2023, pričom čelili osobitným výzvam na vnútroštátnej úrovni. Bolo potrebné prehodnotiť priority vzhľadom na nedostatok ubytovacích miest na prijímanie presídlených utečencov. Zároveň tretie krajiny, v ktorých ohrození utečenci čakali na transfer, postihli núdzové situácie, ako napríklad zemetrasenie v Turecku.

Celkovo prišlo v roku 2023 do EÚ+ z tretích krajín približne 15 000 osôb v rámci presídľovania a prijímania osôb z humanitárnych dôvodov. Išlo o najnižší počet od roku 2016, s výnimkou roku 2020, keď boli transfery výrazne obmedzené v dôsledku pandémie COVID-19.

Úloha organizácií občianskej spoločnosti bola naďalej dôležitá pri realizácii presídľovania a doplnkových ciest vrátane programov prijímania osôb z humanitárnych dôvodov. Organizácie občianskej spoločnosti sa zúčastnili na nasmerovaní utečencov, prispeli k úspechu evakuácie ohrozených utečencov a podporili bezpečný transfer vybraných utečencov v závislosti od dohôd podpísaných s krajinami EÚ+. Ich úloha pri poskytovaní prijímacích služieb, najmä bývania, bola kľúčová pre zmiernenie tlaku na prijímacie systémy v niektorých krajinách.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-314-resettlement-and-humanitarian-admissions>

4. Deti a osoby s osobitnými potrebami v konaní o azyle

V roku 2023 viaceré krajiny EÚ+ hlásili pretrvávajúci vysoký počet žiadateľov s osobitnými potrebami, od žiadateľov s telesným alebo mentálnym postihnutím až po obeť rodovo podmieneného násillia a deti prichádzajúce do EÚ bez sprievodu. Vzhľadom na časté oneskorenia v konaniach o azyle a preplnené prijímacie systémy vlády pokračovali v hľadaní riešení na zabezpečenie dôstojných podmienok a bezpečnosti pre najzraniteľnejšie skupiny. Legislatívne a politické zmeny niekedy umožnili výnimku z prísnejších noriem, zatiaľ čo medzinárodné organizácie a organizácie občianskej spoločnosti poukázali na riziká, ktoré sú s tým spojené, v dlhodobom horizonte.

Orgány v krajinách s vysokým počtom simultánnych príchodov čelili ťažkostiam pri vhodnej identifikácii a posudzovaní osobitných potrieb. Rozsudky ESĽP vydané v roku 2023 – vzťahujúce sa na situácie v rokoch 2018 – 2020 – slúžili ako pripomienka, že nedostatky v identifikácii a podpore žiadateľov s osobitnými potrebami môžu mať dramatický vplyv na ich život. Okrem toho [výskum EUAA](#) odhalil značné nedostatky v údajoch, keďže krajiny EÚ+ vo všeobecnosti nezbierajú ani neregistrujú údaje o zraniteľnosti, a to z veľkej časti z dôvodu ochrany údajov, takže je ťažké identifikovať najčastejšie typy zdravotného postihnutia alebo zraniteľnosti zistené u žiadateľov o medzinárodnú ochranu.

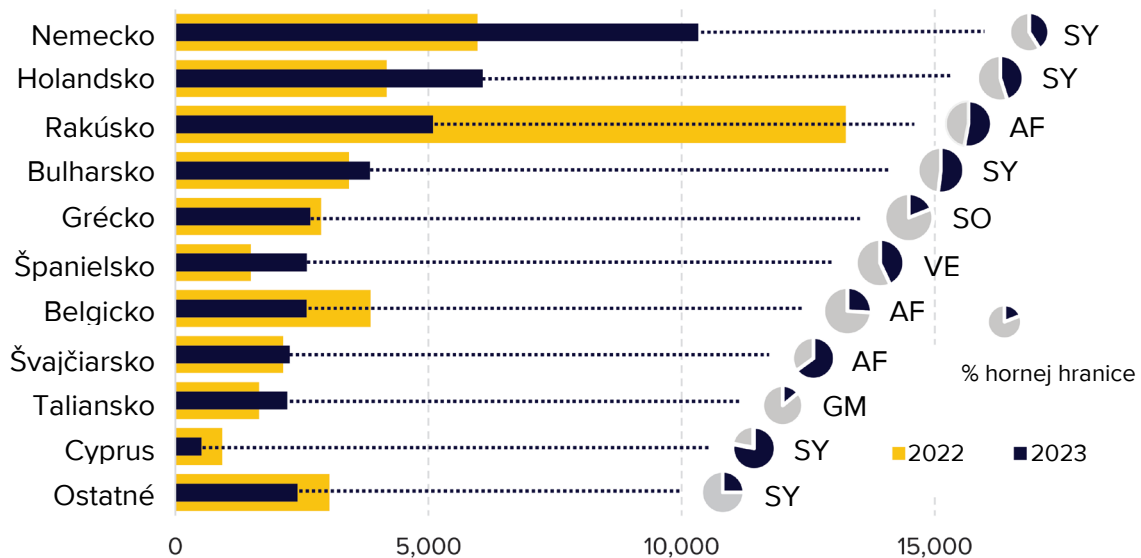
Istanbulský dohovor nadobudol platnosť vo vzťahu k EÚ v októbri 2023 vrátane ustanovení týkajúcich sa azylu a *zásady zákazu vyhostenia alebo vrátenia*. Na úrovni jednotlivých krajín sa úsilie zameralo na prevenciu násillia páchaného na ženách a dievčatách a na podporu žien, ktoré sa stali obeťami násillia. Komplexné mapovanie naďalej odhaľovalo mnohé nedostatky v azylových a prijímacích systémoch, ktoré ohrozujú bezpečnosť žien a dievčat. Tieto nedostatky a ich škodlivý vplyv zachytili a posúdili aj súdy.

Vnútroštátne orgány sa usilovali zlepšiť schopnosť systémov azylu a prijímania reagovať na potreby žiadateľov s rôznou sexuálnou orientáciou, rodovou identitou, rodovým prejavom a pohlavnými znakmi (SOGIESC). Presné a včasné informácie o krajine pôvodu sa zamerali na situáciu LGBTIQ osôb, aby bolo možné správne posúdiť ich situáciu. Na tento účel agentúra EUAA v roku 2023 aktualizovala [COI Research Guide on LGBTIQ](#) (Príručku pre výskum informácií o krajine pôvodu týkajúcej sa LGBTIQ) s cieľom pomôcť odborníkom z praxe. Na druhom stupni súdy často zakročili a zrušili záporné rozhodnutia z prvého stupňa s cieľom zabezpečiť ochranu tohto profilu žiadateľov.

Keďže väčšina osôb žiadajúcich o dočasnú ochranu v Európe zahŕňala ženy a deti, medzi krajinami EÚ+ naďalej prevládali úvahy týkajúce sa obchodovania s ľuďmi, čo v roku 2023 viedlo k ďalším opatreniam v oblasti prevencie a ochrany. V nadväznosti na návrh Európskej komisie z decembra 2022 na revíziu smernice o boji proti obchodovaniu s ľuďmi Európsky parlament prijal mandát na rokovania s členskými štátmi, ktoré sa začali v novembri 2023 s Európskou radou. Európsky parlament a Rada následne v januári 2024 dosiahli neformálnu dohodu o rozšírení rozsahu pôsobnosti súčasnej smernice. Na vnútroštátnej úrovni krajiny EÚ+ zaviedli zmeny s cieľom lepšie identifikovať a chrániť obeť obchodovania s ľuďmi a lepšie ich nasmerovať na príslušné služby. Niektoré krajiny sa tiež zamerali na monitorovanie situácie prostredníctvom zadania štúdií s cieľom analyzovať súčasné trendy.

V roku 2023 maloleté osoby bez sprievodu, ktoré požiadali o azyl, podali v krajinách EÚ+ 41 000 žiadostí o azyl. To bola podobná úroveň ako v roku 2022 (-5 %) a druhá najvyššia zaznamenaná úroveň od roku 2015. Podiel žiadostí maloletých osôb bez sprievodu zostal stabilný, čo predstavuje približne 4 % všetkých žiadostí podaných v krajinách EÚ+. Významný podiel maloletých žiadateľov pochádzal zo Sýrie a Afganistanu, pričom spoločne predstavovali tri z každých piatich žiadostí maloletých osôb bez sprievodu v krajinách EÚ+.

Obrázok 3: 10 hlavných krajín EÚ+ s najvyšším počtom žiadostí maloletých osôb bez sprievodu, rok 2023 v porovnaní s rokom 2022 a podiel žiadostí podaných na základe hlavného občianstva maloletých osôb bez sprievodu, 2023

Poznámka: Údaje za Portugalsko za obdobie od októbra do decembra 2023 neboli k dispozícii.

Zdroj: Údaje agentúry EUAA o EPS k 1. februáru 2024.

Implicitne stiahnuté žiadosti maloletých osôb bez sprievodu klesli o viac ako jednu tretinu z maxima v roku 2022, najmä zo strany afganských maloletých osôb bez sprievodu. Z toho vyplýva, že došlo k možnému zníženiu sekundárneho pohybu maloletých osôb bez sprievodu v rámci krajín EÚ+.

Pretrvávajúci vysoký počet žiadostí detí bez sprievodu vo viacerých krajinách EÚ+ vyvolal niekoľko zmien v ich prijímaní. Mnohé problémy pretrvávajú a prijímacie podmienky pre deti často neboli optimálne. Legislatívne a politické zmeny sa zamerali na urýchlenie postupov a zabezpečenie vhodnej podpory, pričom mimovládne organizácie zdôraznili riziká, ktoré môžu tieto výnimky znamenať v praxi.

Okrem toho bol v niektorých krajinách EÚ+ zaznamenaný nedostatok opatrovníkov pre maloletých žiadateľov bez sprievodu. S cieľom poskytnúť usmernenia a pomôcť pri zvyšovaní kvality služieb Agentúra pre základné práva (FRA) vypracovala [príručku pre školiteľov opatrovníkov](#), ktorú dopĺňa platforma elektronického vzdelávania. Okrem toho spolu s agentúrou EUAA vypracovala dve praktické príručky pre opatrovníkov ako [úvod k medzinárodnej ochrane](#) a ku [konaniu o azyle](#). Agentúra FRA a Rada Európy tiež uverejnili [usmernenie](#) pre príslušníkov pohraničnej stráže a iné orgány o ochrane detí na hraniciach Európy.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-4-children-and-people-special-needs-asylum-procedure>

5. Podpora EUAA v roku 2023

Keďže v Európe pretrvávajú migračné tlaky a zložité potreby ochrany, agentúra rozšírila svoju operačnú a technickú podporu s cieľom riešiť vyvíjajúce sa modely. Ako integrálny subjekt v rámci kolektívnej reakcie EÚ pri riešení potrieb miliónov vysídlených osôb UAA účinne prispela k realizácii riešení ochrany v celej Európe, a to aj poskytnutím pomoci krajinám, ktoré prijímajú veľký počet vysídlených osôb z Ukrajiny.

S cieľom poskytovať informácie založené na dôkazoch rôznym cieľovým skupinám vrátane tvorcov politik EUAA pokračovala v zhromažďovaní, spracúvaní, syntéze a analýze informácií o konkrétnych témach, najnovšom vývoji, nových tém a predpovedí v oblasti azylu.

V nadväznosti na [plán konvergencie](#) francúzskeho predsedníctva Rady EÚ EUAA uskutočnila [pilotnú štúdiu](#) na analýzu postupov rozhodovania v súvislosti so žiadosťami o azyl a pôvodom rozdielov v miere ochrany medzi členskými štátmi, najmä so zreteľom na krajiny pôvodu, pre ktoré agentúra vypracovala [usmernenia](#). V štúdiu sa zistilo, že rozdiely v miere uznávania vyplynuli zo zložitého vzájomného pôsobenia viacerých faktorov, ako sú rozdiely vo vnútroštátnych systémoch a rozhodovacích postupoch, ktoré sú ovplyvnené vnútroštátnymi politikami, usmerneniami a judikatúrou. V štúdiu sa takisto zdôraznilo, že produkty a činnosť EUAA pomáhajú dosiahnuť konvergenciu v postupoch.

Agentúra takisto vykonala hĺbkové [hodnotenie](#) používania a vplyvu svojich publikácií týkajúcich sa informácií o krajine pôvodu a usmernení, v rámci ktorého sa zistilo, že publikácie EUAA týkajúce sa informácií o krajine pôvodu aj usmernenia pre jednotlivé krajiny sa vo veľkej miere využívajú, pričom informácie o krajine pôvodu využívajú vo veľkej miere úradníci poverení prípadmi a usmernenia najmä tvorcovia politik. Pridanou hodnotou publikácií agentúry EUAA v porovnaní s národnými zdrojmi je ich autoritatívnosť, neustále používanie prísnej metodiky a úroveň harmonizácie.

Odborná príprava, ktorú vyvinula a poskytovala agentúra, podporovala praktickú realizáciu CEAS tým, že pomáhala úradníkom zodpovedným za azyl a prijímanie, aby rozšírili svoje znalosti, zručnosti a samostatnosť pri vykonávaní efektívnych a spravodlivých postupov v súlade s normami EÚ. Celkovo bolo v roku 2023 zaznamenaných viac ako 13 000 prípadov účasti na činnostiach odbornej prípravy agentúry EUAA a vyškolilo sa viac ako 7 500 študentov.

Kľúčovou oblasťou práce agentúry EUAA je poskytovanie operačnej a technickej pomoci, a to najmä tým členským štátom, ktoré zažívajú neprimeraný tlak na svoje azylové systémy a systémy prijímania. Agentúra EUAA poskytla v roku 2023 [operačnú podporu](#) 13 členským štátom EÚ vo viacerých oblastiach, čo môže v závislosti od osobitných potrieb každej krajiny zahŕňať podporu na zvýšenie kapacity a kvality pri registrácii a spracúvaní žiadostí na prvom a druhom stupni, vo vnútroštátnych systémoch prijímania, pri dublinskom postupe, pri posudzovaní zraniteľnosti a pri posilňovaní ochrany maloletých osôb bez sprievodu, pri zlepšovaní poskytovania informácií a správy informácií a v oblastiach premiestňovania a presídľovania. Z hodnotení operačnej podpory agentúry vykonaných v roku 2023 vyplynulo, že podpora sa poskytovala efektívne a viedla k zlepšeniu pracovných postupov a zvýšeniu kapacity. Okrem toho v priebehu roka 2023 EUAA pokračovala v podpore vonkajšieho rozmeru systému CEAS prostredníctvom spolupráce s tretími krajinami na základe dvojstranných plánov a regionálnych programov financovaných EÚ.

V máji 2023 bol vymenovaný prvý úradník agentúry pre základné práva (FRO), ktorý začal pripravovať stratégiu agentúry pre základné práva a zriaďovať mechanizmus podávania sťažností s cieľom reagovať na sťažnosti týkajúce sa porušení základných práv v kontexte operácií agentúry. Podnikli sa aj kroky na vypracovanie metodiky pre novú monitorovaciu jednotku agentúry. Dôraz by sa mal klásť na úzku spoluprácu s členskými štátmi s cieľom monitorovať, ako sa v praxi uplatňujú právne povinnosti obsiahnuté v *acquis* EÚ v oblasti azylu, posúdiť schopnosť členských štátov zvládať tlak, predchádzať nedostatkom, identifikovať existujúce obmedzenia a pomáhať členským štátom pri ich riešení.

V roku 2023 agentúra EUAA vykonávala rotujúce predsedníctvo [siete agentúr pre spravodlivosť a vnútorné veci \(JHAAN\)](#), pričom spolupracovala s ostatnými agentúrami v piatich hlavných prioritných oblastiach:

- digitalizácia, ktorá zahŕňa otázky súvisiace s využívaním umelej inteligencie, biometrie a interoperability,
- vykonávanie Európskej zelenej dohody v agentúrach SVV,
- poskytovanie informácií v situáciách zmiešanej migrácie,
- kybernetická bezpečnosť a
- interná a externá komunikácia s cieľom zvýšiť informovanosť a propagovať činnosti a fungovanie siete.

Odkaz na časť hlavnej správy: <https://euaa.europa.eu/asylum-report-2024/section-5-euaa-support-2023>

Záverečné poznámky

V roku 2023 boli európske krajiny naďalej hostiteľmi rekordného počtu osôb, ktoré potrebovali ochranu, keďže počet žiadostí o azyl stúpol už druhý rok po sebe. Konflikty, prenasledovanie, porušovanie ľudských práv, prírodné katastrofy a zhoršovanie stavu ekosystémov nútia milióny ľudí opustiť svoje domovy a niektorí z nich hľadajú ochranu v Európe.

Viac ako 1,1 milióna žiadostí podaných v krajinách EÚ+ v roku 2023 pripomína počty z rokov 2015 a 2016, ktoré boli rokmi migračnej krízy v Európe. Krajiny EÚ+ zároveň vydali viac ako 1,1 milióna rozhodnutí o poskytnutí dočasnej ochrany vysídleným osobám z Ukrajiny, keďže konflikt stále pokračuje a krajina stále pociťuje ničivé následky ruskej invázie. Pozoruhodný rozdiel medzi rokmi 2015 – 2016 a 2022 – 2023 spočíva v tom, že počas migračnej krízy pochádzal zvýšený počet žiadostí z niekoľkých vybraných krajín, zatiaľ čo v súčasnosti žiadatelia pochádzajú z väčšieho počtu krajín, čo si vyžaduje väčšiu rozmanitosť usmernení na účinné posúdenie potreby ochrany.

Je pochopiteľné, že v dôsledku kombinovaného celkového počtu osôb žiadajúcich o ochranu sa azylové a prijímacie systémy v Európe dostali pod extrémny tlak. Vďaka politickej vôli pri pridelení dodatočných zdrojov a kombinácii úsilia a odborných znalostí viacerých zainteresovaných strán na úrovni EÚ, ako aj na vnútroštátnej a miestnej úrovni boli identifikované riešenia v oblasti ochrany. Na rozdiel od obdobia rokov 2015 – 2016 nebol uplynulý rok vo verejnom diskurze uvádzaný ako „kríza“, pričom sa ale objavilo viac ľudí, ktorí potrebovali medzinárodnú a dočasnú ochranu. To naznačuje, že napriek obmedzeniam vo fungovaní vnútroštátnych azylových systémov a systémov prijímania v rôznej miere európske krajiny dosiahli pokrok v oblasti zvyšovania svojej pripravenosti a sú lepšie vybavené na riadenie vysokého prílevu osôb žiadajúcich o ochranu.

Napriek tomu existovali v systémoch prijímania nedostatky a deficit, pričom medzinárodné organizácie, vnútroštátne inštitúcie pre ľudské práva, ombudsmeni a organizácie občianskej spoločnosti často informovali o nevyhovujúcich životných podmienkach, obmedzených podporných službách a bezdomovectve. Azylové orgány tiež informovali, že prichádzajúci žiadatelia majú čoraz horší zdravotný stav, čo je pravdepodobne dôsledok nebezpečnejších ciest, ktoré podstupujú, aby sa dostali do Európy. Metodická a systematická reakcia na takéto zdravotné potreby znamená potrebu väčšieho množstva zdrojov. Keďže je zrejmé, že tento tlak bude pretrvávať aj v nasledujúcich rokoch, krajiny EÚ+ musia zodpovedajúcim spôsobom plánovať a investovať do zvýšenia spracovateľských kapacít a posilnenia systémov prijímania s cieľom poskytnúť osobám v núdzi dôstojné podmienky prijímania.

V kontexte úsilia krajín EÚ+ o poskytovanie účinnej ochrany a oznámených obmedzení fungovania azylových a prijímacích systémov bola rozhodujúca úloha súdnych inštitúcií pri výklade *acquis* EÚ v oblasti azylu a usmerňovaní praktického vykonávania CEAS. Súdny dvor EÚ, ako aj vnútroštátne súdne inštitúcie pokračovali v skúmaní vnútroštátnych právnych predpisov, politik a postupov vo viacerých oblastiach súvisiacich so systémom CEAS s osobitným dôrazom na účinný prístup na územie a konanie o azyle a uplatňovanie zásady *zákazu vyhodenia alebo vrátenia*, dublinského konania, posudzovania žiadostí, podmienok prijímania (vrátane záruk pre žiadateľov s osobitnými potrebami) a zaistenia. V reakcii na rastúce žiadosti sa očakáva, že pokusy o externalizáciu spracovania žiadostí o medzinárodnú ochranu zostanú aj naďalej súčasťou politického programu. V tejto súvislosti bude

nevyhnutné, aby vnútroštátne súdy vykonávali súdne preskúmania s cieľom zabezpečiť, aby sa žiadateľom poskytlo spravodlivé a účinné konanie o azyle.

Vzhľadom na významný podiel prebiehajúcich prípadov čakajúcich na rozhodnutie na druhom stupni sa očakáva, že súdne rozhodnutia budú čoraz viac vymedzovať zákonné postupy a ovplyvňovať azylové politiky v krajinách EÚ+. Na tento účel je nevyhnutné vyčleniť zdroje na podporu profesijného rozvoja a odborných znalostí v oblasti azylu medzi vnútroštátnymi sudcami. Je tiež mimoriadne dôležité, aby orgány dodržiavali súdne rozhodnutia s cieľom posilniť dôveru v CEAS a zabezpečiť jeho integritu.

Oblasťou, ktorá vyvolala v roku 2023 veľkú diskusiu, podobne ako v predchádzajúcich rokoch, bola dvojitá výzva týkajúca sa riadenia hraníc a účinného prístupu k ochrane osôb v núdzi. V roku 2023 sa podnikli významné kroky smerom k vyvažovaniu integrovaného európskeho systému riadenia hraníc s cieľom účinne kontrolovať vonkajšie pozemné a morské hranice a zabezpečiť fungovanie schengenského priestoru. To sa dosiahlo prostredníctvom prepojenia a interoperability informačných systémov o hraniciach a bezpečnosti, užšej koordinácie medzi európskymi agentúrami a vnútroštátnymi orgánmi a spolupráce s tretími krajinami. Okrem toho je kľúčovým prvkom európskeho integrovaného riadenia hraníc, ako ho načrtla Európska komisia v roku 2023, plné dodržiavanie základných práv. Napriek tomu sa pri viacerých príležitostiach objavili správy o praktikách, ktoré bránia účinnému prístupu na územie pre osoby, ktoré možno potrebovali ochranu. Je nevyhnutné, aby krajiny EÚ+ zaviedli a dostatočne vybavili nezávislé mechanizmy na monitorovanie dodržiavania ľudských práv na hraniciach, ako sa predpokladá aj v Pakte o migrácii a azyle.

Politická dohoda o pakte a následné praktické kroky, ktoré boli podniknuté na jeho prijatie, boli nepochybne významným prelomom v rámci vývoja CEAS. V rámci svojho historického vývoja CEAS vždy podnecoval krajiny EÚ+ k zlepšovaniu azylových a prijímacích systémov a k zvyšovaniu noriem ochrany. Zámerom paktu je ponúknuť moderný azylový systém, ktorý je skutočne mnohostranný a poskytuje rôzne nástroje. Jeho cieľom je pomôcť krajinám riešiť zložitú realitu v rámci migračného prostredia vymedzeného viacerými, rozmanitými a často nepredvídateľnými parametrami. Keďže nie je možné zohľadniť všetky možné scenáre, cieľom paktu je posilniť riešenia a rozšíriť škálu možností, ktorými sa zaoberajú jeho jednotlivé nástroje.

Hoci vypracovanie spoločných právnych predpisov je dôležité, je len jedným z krokov smerom k jednotnej azylovej politike a harmonizovaným normám ochrany. Rovnako dôležité je uplatňovanie pravidiel konvergentným a harmonizovaným spôsobom. Mesiace nasledujúce po prijatí paktu budú rušným, ale konštruktívnym obdobím, počas ktorého budú krajiny pod vedením Európskej komisie a s podporou agentúr EÚ zavádzať opatrenia potrebné na praktické fungovanie paktu. V tomto procese a aj v ďalších rokoch bude EUAA naďalej dôležitou súčasťou európskej azylovej architektúry a bude poskytovať technickú, operačnú a odbornú podporu krajinám EÚ+. Vďaka posilnenému mandátu bude agentúra úzko spolupracovať s krajinami s cieľom monitorovať, ako sa právne povinnosti vyplývajúce z *acquis* EÚ v oblasti azylu uplatňujú v praxi, predchádzať nedostatkom, identifikovať existujúce obmedzenia a pomáhať krajinám pri ich riešení.

Správa o azyle 2024: Zhrnutie

Správa o azyle 2024 ako hlavný zdroj informácií o medzinárodnej ochrane v Európe poskytuje komplexný prehľad kľúčového vývoja v oblasti azylu v roku 2023. Zhrnutie predstavuje skrátenú verziu hlavnej správy.

Agentúra Európskej únie pre azyl (EUAA) zhromažďuje informácie o všetkých aspektoch spoločného európskeho azylového systému. Na tento účel sa v správe uvádzajú zmeny politík, postupov a právnych predpisov. Uvádzajú sa v nej trendy v oblasti azylu, kľúčové ukazovatele pre referenčný rok 2023, prehľad dublinského systému, ktorým sa určuje členský štát zodpovedný za prípad, a osobitná časť venovaná žiadateľom s osobitnými potrebami vrátane maloletých osôb bez sprievodu. Uvádzajú sa príklady judikatúry na výklad európskych a vnútroštátnych právnych predpisov v kontexte *acquis* EÚ v oblasti azylu.

Správa o azyle 2024 čerpá z informácií zo širokého spektra zdrojov – vrátane názorov vnútroštátnych orgánov, inštitúcií EÚ, medzinárodných organizácií, organizácií občianskej spoločnosti a akademickej obce – s cieľom poskytnúť úplný obraz a rôzne hľadiská. Správa, ktorá sa vzťahuje na obdobie od 1. januára do 31. decembra 2023, slúži ako referencia o najnovšom vývoji v oblasti medzinárodnej ochrany v Európe.